

Jiráskův hronov

Metoda historického románu, tolik oblíbená u spisovatelů-beletristů minulého století i u čtenářů nacházejících ve vznikajících dílech literatury národně buditelské vyjádření

ALOIS JIRÁSEK

vlastního poměru k české národní tradici, našla svůj vzestup a současně vrchol možností v díle Aloise Jiráska. — Koncepce českých dějin opírající se zejména o význam historického období bratrské a husitské intelektuální a společenské revolty, jak ji vypracoval František Palacký, odpovídajícím způsobem vyzněla v Jiráskových historických románech. Důležitost, kterou přikládali autoři druhé poloviny minulého století tématům opírajícím se o národní minulost, vyplývala ze státoprávních cílů české politiky. V rámci této koncepce usilovala řada spisovatelů o vytvoření burcovacího typu, příkladu, který by vyvolával vědomí národní soukromosti a vybízel k násled-

(Pokračování na str. 2.)

Každoročně přijíždějí do Hronova na jeden srpnový týden amatérské divadelní soubory, jejichž členové odevzdali v právě uplynulé divadelní sezóně množství společensky prospěšné práce, aby konfrontovaly její výsledky a naznačily také jakými cestami by mělo amatérské divadelnictví pokračovat směrem k dalším

46. JH rozhovor

hodnotám, dalším úspěchům. Téma z něhož vychází každá úvaha o dobrém divadle je patrně nevyčerpatelné, ale přesto jsme se pokusili v několika otázkách a odpovědích, které nám poskytl předseda přípravného výboru 46. Jiráskova Hronova Václav Vavroušek, alespoň do jisté míry postihnout to, co od letošního, právě začínajícího ročníku festivalu očekáváme.

Divadelní sezóna, kterou pro amatérské divadelní soubory uzavírá právě hronovská přehlídka, měla letos charakteristiky zcela zvláštní. Co byste nám o nich mohl říci?

Zcela jistě šlo o období neobyčejně závažné a významné nejen pro amatérské divadlo, které je jen jedním z mnoha oborů zájmové umělecké činnosti, ale pro celou naši společnost. Připomeňme XV. sjezd KSČ a jeho závěry, připomeňme v této souvislosti celospolečenskou aktivitu, která se na počest sjezdu rozvinula v neobyčejně širokém měřítku a získáme tím i část odpovědi na tuto

(Pokračování na str. 2.)

Celostátní přehlídka amatérských divadelních souborů, 46. Jiráskův Hronov, už včera přivítala první návštěvníky z celé republiky. Právě jim, stejně jako přijíždějícím divadelním souborům a delegacím ze zahraničí je určen letošní divadelní program, pestrá směs mimodivadelních pořadů a zejména pak to, čím se tradičně

PROČ do Hronova

Jiráskův Hronov vyznačuje, totiž specifická, neopakovatelná festivalová atmosféra. Opírá se nejen o zájem lidí zabývajících se divadlem, ale především o jejich širší vztah k jeho tradici, k tradici naší kultury. Každý z nich nemalým dílem přispívá k jejímu rozvíjení a výsledky své práce je zpětně obhacován. Je proto zcela samozřejmé, že pozornost návštěvníků nepatří v průběhu Jiráskových Hronovů bezvýhradně jednotlivým divadelním představením, ale také zajímavým výstavám, diskusím — jedné z velmi praktických a účinných forem studia možností divadelní práce. Ale vznikla tu ještě další zajímavá tradice — na Hronově se totiž každoročně scházejí účastníci z jednotlivých krajů a bývá zvykem, že připravují setkání ochotníků, na nichž řeší konkrétní problémy amatérského divadla v jednotlivých oblastech. Jak napovídají první informace, ani letošní ročník netvoří výjimku, spíše naopak a celkový program festivalu přípravu podobných akcí umožňuje.

-k-

3/76

dování. Kromě těchto tendencí pronikaly do kontextu české literatury vlastnosti takového typu historického románu, který formálně navazoval na podobu romantického románu, v té době v českých zemích dokonale zafixovanou, jak ji rozvinuli autoři typu S. Podlipské nebo J. Svátka. Přes značnou publicitu a dobový čtenářský úspěch však nepronikly hlouběji do kulturního povědomí a jsou z dnešního hlediska zajímavé jako dokument vytvářející konkrétní představu o šíři historického zájmu a způsobu uplatňování historického faktu v souvislosti s téměř neomezenou mírou umělecké nadsázky.

Jirásek naproti tomu otevřel historickému románu cestu dosud nevyzkoušenou, neopřel se o jediný romantický nebo méně romantický typ, neusiloval o vytvoření individuálních charakterů v souvislosti, kterou navozují historické přeměny, ale pokusil se vyličit svého hrdinu — národ, lid — jako kolektivní faktor, zbařený v bouři historických přeměn možnosti subjektivního naplňování konkrétních představ o tvaru příští společnosti, ale vytváře-

ALOIS JIRÁSEK

jící tyto přeměny zcela objektivně a organizovaně. Tuto zajímavou souvislost je možné odhalit už v Jiráskově románové prvotině *Skaláci* a mohli bychom ji stopovat i v dalších románech i drobnějších prozaických útvarcích, postihujících nejen objektivní faktory společenských přeměn, ale usilujících také o reálný, realistický obraz typu sociálního prostředí.

A zde snad začala cesta literárního díla spisovatele-historika Aloise Jiráska ke čtenáři, který byl konec konců v rámci této koncepce také hrdinou, aktivně se podílejícím na tvorbě historie. Bohatý děj Jiráskových románů, jeho smysl pro vytváření dobové atmosféry, cit pro dramatické napětí a významovou i stylistickou gradaci literárního díla, položené na základy hluboké znalosti českých dějin, sociální i psychologické atmosféry zobrazované doby, nacházely zcela logicky svůj specifický obraz ve vědomí čtenáře, který netrpělivě očekával vydání dalšího Jiráskova románu nebo románového cyklu. I dnes, kdy uplynulo 125 let od narození českého spisovatele a dramatika, který rozvinul demokratickou tradici českých dějin a české kultury ve svém rozsáhlém díle, je třeba zdůraznit, že jeho význam pro čtenáře i diváky zůstal téměř beze změn. Jirásek totiž přistupoval k historické látce, která se mu nabízel, jako odpovědný historik

(Pokračování na str. 4.)

otázku. Vždyť amatérské divadelní soubory nemohly stát stranou těchto událostí a také nestály. Svědčí o tom nejen jejich inscenační záměry a výsledky, ale i jejich účast na řešení mnoha dalších otázek. Zajímavým příkladem podloženým zkušenostmi z našeho Východočeského kraje, je velmi úspěšná soutěž aktivity, do níž i amatérské divadelní soubory přispěly velice výraznými činy. Zaměření jejich práce ve velké většině odpovídalo potřebám dnešního života, který s sebou nese i řadu problémů, k nimž je nutné zaujmout

46. JH rozhovor

kritické stanovisko — domnívám se proto, že nejcennějším rysem divadelní práce amatérských souborů je tendence neuzavírat se práci na textech charakteristických výraznými společensko-kritickými akcenty. Na druhé straně je velmi sympatické i to, jak divák amatérské inscenace přijímá a staví se k nim pozitivně, především proto, že mu mají co sdělit a dovedou jej nadchnout pro to nové, co se v naší společnosti rozvíjí.

Znamená to tedy, že i letošní ročník Jiráskova Hronova by měl odrážet tuto charakteristiku úsilí amatérských souborů a současně vyslovit i něco z dalších perspektiv. Dnes je ještě poněkud předčasně klást podobnou otázku, ale přesto je jisté, že souvisí s letošním ročníkem přehlídky a s tím, co od příštího divadelního týdne můžeme očekávat.

Odborné hodnocení jednotlivých představení přednese hronovská porota, ale část odpovědi známe už dnes — a když se návštěvníci festivalu zamyslí nad letošním programem, jistě jim neujde, že je obsahově zcela jednoznačně orientován. Je to tak zejména proto, že se stejnou orientací pracovaly amatérské divadelní soubory na území celé republiky, někde s většími, jinde s menšími úspěchy. Ale to není podstatné, protože důležitost letošního Hronova bude patrně v tom, že bude více konfrontující přehlídkou, konfrontující především to nové, co se v práci souborů jako důsledek dlouhodobého řízeného úsilí zrodilo. Domnívám se, že je to právě ten moment, o který se mohou opřít další perspektivy amatérského divadla. Naznačily to ostatně už mezikrajské přehlídky i řada významných přehlídek krajských, že vstupujeme do nové etapy práce divadelních souborů — a není to dáno jen častější spoluprací profesionálních umělců se soubory nebo jen mechanickým chápáním nesporného faktu spojeného s nástupem mládeže v divadelních kolektivech, ale spíše úsilím vyslovit se, potřebou hledat řešení v rámci divadla jeho možnosti a současně je chápat v širším celku jako společenský jev ... jev veliké závažnosti.

To jsou obecné rysy, z nichž je možno vycházet, ale jak letošní přehlídka konkrétně přispěje uplatnění těchto myšlenek v divadelní praxi?

Každý festival nejen divadelní je omezen určitým časem, má své zaměření a také svůj organizační rámec — sleduje konkrétní cíl a usiluje odpovědět na konkrétní otázku. Na Jiráskových Hronovech tomu tak vždy bylo a ani letos se přípravy festivalu nevymykaly z těchto potřeb. Rozhodně bude neobyčejně důležité všechno, co bude řečeno v klubech, jaká stanoviska zaujme kolektiv hronovské poroty. A myslím si, že na tom, jaký význam má pro amatérské divadelníky možnost vidět jak pracují jinde, vyměňovat si názory a diskutovat o práci, že na tom se v podstatě nic nemění. Ani na tom, kdo diskusi usměrňuje a jak ji vede. A v hronovské porotě jsou odborníci na slovo vzati, takže můžeme čekat diskusi podnětné, řešící dané problémy a vedle nich i to, co s Jiráskovým Hronovem souvisí, jeho typickou atmosférou, která je neoddelitelná od zájmu lidí o dobrou věc.

-ek-

POZDRAV

46. Jiráskovu Hronovu

Dnes je už zcela jasné, že venkovské tzv. ochotnické divadlo nemůže žít jen ze svých obrozenských vlasteneckých tradic. Nesmí však na ně zapomínat a musí tuto tradiční základnu svého společenského působení rozšiřovat a přetvářet v duchu doby a jejích kulturních potřeb. Je proto potěšitelné a obecně významné, že v posledních letech ožívá činnost venkovského divadelnictví a že hledá nový obsah a projev pro své působení. V tomto směru výraznou podporou jsou hronovské divadelní hry s představením venkovských divadelních souborů a s jejich sněmováním.

Přinášíme jim svou zdravici a chtěli bychom přitom připomenout, jak i v našem kraji, v široké podkrkonošské a podzvičinské oblasti Jičínska, Novopacka a Hořicka si minulost a přítomnost podávají ruce přes hlavy generací a přes měnící se tvářnost naší společnosti. Již ke konci 18. a počátkem 19. století objevuje se tu živá národně společenská aktivita venkovského divadla, ať je to v působení hořického studentstva, ochotnického souboru novopackých měšťanů nebo v činnosti a divadelních zájezdech mlázovské ochotnické skupiny, řízené rodilým Pražanem, vrchnostenským hajným na hořickém panství Jakubem Hanychem. To vše bylo před revolučním r. 1848, tvořilo to základ a připravovalo činnost organizovanějších kočovných divadelních společností venkovských, do nichž se včleňuje i osobnost tak divadelnický podnětná a tvůrčí, jako byl Josef Kajejtán Tyl národně a sociálně pokrokový dramatik a herec poloviny 19. století.

Novým podnětem široké divadelní aktivity venkovské a vesnické společnosti byla doba politického boje proti vídeňskému absolutismu a centralismu v letech šedesátých a sedmdesátých minulého století. Tehdy vznikají i v našem kraji divadelní ochotnické spolky, které přerůstají brzy úzký místní rámec a strhují na sebe pozornost širší národní veřejnosti. Dokladem toho je náš mlázovský ochotnický spolek, který vznikl roku 1864 iniciativou druhého Pražana, vrostlého do vesnického prostředí Ladislava Rieglů, lesního hořického nadačního velkostatků. Zahájil svou činnost Tylovým Pražským flamendrem a sledujeme-li jeho bohatý repertoár do konce 19. století, neubráníme se podivu, jak ve výběru her sleduje vuspěle českou divadelní kulturu své doby a jak ochranou starých kulturních památek proniká i na jiné části kulturní a politické činnosti.

(Pokračování na str. 4.)

Je to jen malá obec na Broumovsku nedaleko odtud, ale divadlo se tam má čile k světu. A nejen divadlo i kulturní život Křinic je velmi pestrý, třebaže nedaleko je město s daleko většími možnostmi kulturního využití, denně dostupné všemi dopravními prostředky. A přece lidé dávají přednost domácímu divadelnímu představení, které pro ně připraví místní amatérský soubor před zajímavou televizní inscenací a nezřídka i před napínavým sportovním přenosem. Proč tomu tak je, ptáme se — asi proto, že soubor v minulosti i dnes dokázal najít takovou

Z KŘINIC do Hronova

předlohu, která místního diváka zaujala a proložit text i drobnými odkazy na místo a některé konkrétní situace, jejichž svědky se křiničtí občane občas stávají. — Divadelní tradice obce sahá do období po osvobození, kdy tam přicházeli lidé z vnitrozemí a soubor má za sebou pěknou řádku inscenací, mezi nimi i nastudování Jílkova Silvestra, Korbelových Sousedů a Lošťákovy hry Chůze po kamení. Úspěch čas od času vystřídá neúspěch, ale zájem o divadlo neopadl — lidé jsou tam totiž houževnatí, jak jinak, vždyť většina z nich pracuje v zemědělství a k divadlu si vytvořili zvláštní pozoruhodný vztah — není jim totiž jen koníčkem, zábavou, ale má pro ně poněkud jiný smysl. — Odtud pramení i jejich pozornost práci ostatních divadelních souborů i inscenacím uváděným na Jiráskových Hronovech. Včera navštívili Křiničtí inscenaci dramatizace Jiráskových Skaláků v nastudování hronovského souboru a byli mezi nimi členové souboru, ale také členové kolektivů soustředěných o titul brigáda socialistické práce. —k-

Snímek z inscenace hry Osvalda Zahradníka Sonatina pro páva, s níž se dnes návštěvníkům 46. Jiráskova Hronova představí divadelní soubor z Úpice.

ÚPICE PODRUHÉ

Dnes se v odpoledním a večerním představení znovu setkáme s divadelním souborem z Úpice, který na loňském ročníku Jiráskova Hronova uvedl inscenaci hry Jana Jílka Silvestr. V letošním roce se vrátil k dílu slovenského dramatika Osvalda Zahradníka a nastudoval jeho zajímavou hru Sonatina pro páva, která je už druhou inscenací z díla tohoto autora v Úpici. Stejně jako Sóló pro bicí (hodiny) a loňské nastudování Silvestra i letošní představení diváky zaujalo nejen na domácím jevišti a v průběhu úpického festivalu současných divadelních her, ale i jinde.

Členové amatérského divadelního souboru v Úpici se výrazně podílejí na organizační i obsahové přípravě přehlídky, která se stala velmi známým pojmem v rámci celého amatérského divadla, podobně jako podzimní Festival ruských a sovětských divadelních her ve Svitavách.

Hronovský SLOUPEK

Když se rádi vracíme do jednoho místa a vracíme se tam pokud možno pravidelně, nesporně nás bude také zajímat, jakými proměnami město prošlo, s čím novým se tu tentokrát můžeme setkat. Bývají to někdy proměny velmi podstatné, které působí na život všech obyvatel města a konec konců výrazně ovlivňují i náš pobyt. S návštěvami na Jiráskových Hronovech je to podobné. — Nikdo z návštěvníků si nedovede odmyslet budovu Jiráskova divadla, architektonickou dominantu náměstí, která je díky péči zainteresovaných organizací spravována s velkou péčí věnovanou jak vnitřnímu vybavení, tak technickému zařízení — je to samozřejmé, vždyť je to „první scéna“ amatérského divadlnictví. Ale jsou tu i další věci, s nimiž jsme si zvykli počítat jako s nezbytnou součástí našeho týdenního pobytu — především jde o souhrn všech organizací zajišťujících služby návštěvníkům — od těch zařízení, která poskytují ubytování a stravování až po místa letního občerstvení. A právě tyto možnosti byly v letošním roce díky zájmu MěstNV v Hronově a náchodského záv. Potravin podstatně rozšířeny adaptací budovy v níž je umístěna mléčná jídelna — nebyla to levná záležitost, ale výsledek stojí za pochvalu. V přízemí nás překvapí účelně a vkusně upravený provoz tradiční mléčné jídelny, která každoročně získávala návštěvníky Jiráskových Hronovů znamenitou obsluhou a pestrým sortimentem výrobků. Avšak v těchto dnech můžeme pokračovat po schodišti do prvního patra, kde najdeme kavárnu s kapacitou padesáti míst a zejména s takovou nabídkou nápojů, studených i teplých jídel, která uspokojí i nejnáročnější labužníky — a považte, to všechno s kvalitní rychlou obsluhou, která je jednou ze specialit podobných provozů náchodského závodu Potravin. Nová mléčná jídelna byla nedávno uvedena do provozu a za poměrně krátkou dobu už získala pověst provozovny nejlepších kvalit.

Mimořádné služby v průběhu festivalu však zajišťují i ostatní provozy v Hronově — rádi zamíříme do oblíbené „stovky“, nedávno upravené a zbrusu nově vymalované, do vinárny hotelu Radnice, kde nám rádi podají dobrou kávu a na mnohá další místa, podřizující se v těchto dnech potřebám celostátní přehlídky amatérských divadelních souborů. —rtr—

A. Jirásek: Skaláci — hronovský divadelní soubor se v poslední době rozrostl o nové členy, zejména mladé lidi, kteří se výrazně podílejí i na přípravě divácky úspěšné inscenace Skaláků.

ALOIS JIRÁSEK

(Dokončení ze str. 2)

a na druhé straně vytvářel s fundovaným pohledem historika srozumitelné literární dílo, obraz minulosti s cílem zprostředkovat jej co největšímu okruhu lidí takovým způsobem, aby v něm nacházeli všechno, co poskytuje historická studie a současně beletristicky zpracovaná událost.

Čtenář pochopil a dodnes se k Jiráskovu dílu vrací. Tím postavil spisovatele, který stál na sklonku minulého století na počátku složité cesty do středu své pozornosti, zdůraznil jeho význam svým zájmem. -ek-

VČERA

■ **VZÁCNÁ NĀVŠTĚVA** - Včerejšího večerního představení dramatisace románu A. Jiráska Skáláci, se zúčastnili vzácní hosté, delegace KV KSČ v Hradci Králové, vedená členem ÚV KSČ a vedoucím tajemníkem KV KSČ soudruh Františkem Tesařem.

-k-

■ V 9 hodin dopoledne se v budově MěstNV sešel Přípravný výbor přehlídky na poradě, která řešila aktuální organizační otázky. Schůzkou Přípravného výboru vstoupil letošní ročník přehlídky do svého neoficiálního začátku.

■ Ve 14.30 byl na schodišti divadla přivítán hronovský soubor a v 16 hodin bylo zahájeno odpolední představení inscenace Jiráskových Skáláků. V 19 hodin pokračoval program večerním představením Skáláků, ve 21 hodin se uskutečnil společenský večer a současně byl zapálen oheň přátelství. Ve 22.30 besedoval soubor se zástupci patronátního záv. ČSAD v Náchodě. K některým událostem včerejška se vrátíme v příštím čísle Zpravodaje.

DILIA otevírá stánek

V ZDŠ na náměstí, kde se každé dopoledne konají semináře a školení, bude od 7. do 13. srpna otevřen výstavní a prodejní stánek DILIA. Nejnovější tituly našich i zahraničních dramatiků, pásma a sborníky k nejruznějším slavnostním příležitostem si zde návštěvníci JH mohou prohlédnout, samozřejmě i zakoupit nebo pouze objednat jejich zaslání na fakturu

Podrobnější informace o novinkách dramatické tvorby či konkrétní dramaturgické dotazy zodpoví zájemcům redaktoři DILIA. -š-

V roce 125. výročí narození Aloise Jiráska a 100. výročí vydání autorovy románové prvotiny Skáláci, sáhl hronovský divadelní soubor po této zajímavé předloze a její inscenace dosáhla řady repríz, svědčících o značném diváckém zájmu i zájmu veřejnosti o Jiráskovo dílo.

DNES A ZÍTRA

■ V 8.30 se sešel Přípravný výbor Jiráskova Hronova, ve 12 hodin se uskutečnilo rozloučení s hronovským divadelním souborem, ve 13 hodin se shromáždili členové poroty ke krátké poradě, v 15 hodin se shromáždí oficiální hosté festivalu v budově MěstNV, v 15.30 budou položeny věnce k pomníku A. Jiráska, v 16 hodin bude slavnostně zahájen 46. ročník Jiráskova Hronova.

V 16.30 je na programu odpolední představení hry O. Zahradníka Sonatina pro páva v nastudování úpického divadelního souboru, v 17 hodin bude zahájena tisková konference v prostorách hotelu Sokol, v mimodivadelním pořadu na pódiu v parku se v 17.30 představí taneční orchestr Akcent z Červeného Kostelce, v 19.30 bude dnešní program pokračovat večerním představením hry Sonatina pro páva, ve 22 hodin se setká soubor z Úpice s pracujícími patronátního závodu ČKD Hronov a současně se uskuteční diskuse poroty o úpickém představení.

■ Zítra, v neděli 8. srpna v 9.30 bude ve Slávii zahájena přednáška dr. Slizinského z Polska, nazvaná Literární a dramatické dílo Mistra Aloise Jiráska v Polsku, ve 14 hodin budou přijati zahraniční delegáti na MěstNV, v 16.30 začíná představení hry J. Soloviče Žebrácké dobrodružství, v 17.30 vystoupí na pódiu v parku orchestr Juventus ZV Rubena Náchod, v 18.30 bude přivítán DS z Prachatic, v 19.30 začíná večerní představení trenčinského souboru, ve 20.00 budou v parku promítány filmy, ve 22 hodin se seje hronovská porota a večer bude pokračovat setkáním trenčinského souboru se zástupci patronátního závodu Veba Broumov.

JIRÁSKOV HRONOV, zpravodaj celostátní přehlídky amatérských divadelních souborů — č. 3. 1976. Do tisku připravil Milan Marek. — Vydává Přípravný výbor 46. Jiráskova Hronova. Vytiskly VČT, provoz 13. Hronov. — 7. srpna 1976. — Cena 1,— Kčs.

POZDRAV

46. Jiráskovu Hronovu

(Dokončení ze str. 2)

Jeho činnost se stala známou i širší národní veřejnosti, když oficiální publikace Listy divadelního ochotnictva přinesla r. 1864 o mlázovském divadelním životě samostatnou informaci a výklad. Pokud se týká výběru divadelních kusů a souběžnosti místního repertoáru s obecným vývojem národním, stačí snad jen uvést, že mlázovští ochotníci uvedli na své scéně Jiráskovu Vojnarku téhož roku 1893 a 1894 jako Národní divadlo v Praze a několikrát ji s úspěchem opakovali a že v souzvuku s tehdejší divadelní tendencí se na mlázovské ochotnické divadlo dostávají kusy Tylovy a Stroupežnického.

A zde je také jedna návaznost přítomnosti na minulost. Obnovená činnost mlázovských ochotníků v 70. letech tohoto století sáhla vedle lyrického Léta Fráni Šrámka (1973) i k Jiráskovu vesnickému dramatu (1974). V tomto rozvětvení byla snad vyřčena spojitost s českou divadelní tradicí nejvýrazněji. Zdůrazňuje ji konečně i letošní příprava Jiráskovy pohádkové politické alegorie Lucerna.

Těmito poznámkami chtěli bychom ze své strany a jaksi jen zpovzdálí účastnit se tradičních hronovských divadelních dní a přát jim v duchu této tradice plného úspěchu a do budoucích let šťastného rozvoje.

Za mlázovské divadelní ochotníky
doc. Dr. Frant. KUTNAR

■ Hronovský zpravodaj, propagační materiály a programovou brožuru tiskne hronovský provoz Východočeských tiskáren, n. p. Pardubice. Zvláště každodenní výroba zpravodaje vyžaduje zvýšené úsilí pracovníků hronovské tiskárny, jak strojních sazečů, tak metěrů a organizátorů práce přímo a provozu. -red-

